

ת"פ 54165/03/18 - מדינת ישראל נגד ימין ביטון

בית משפט השלום באילת

ת"פ 54165-03-18 מדינת ישראל נ' ביטון
בפני כבוד השופט גיל אדלמן

בעניין: מדינת ישראל

המאשימה

נגד

ימין ביטון

הנאשם

הכנת דין

בפתח הדברים, וכמוצאת המחוקק, אני מורה על זיכוי של הנאשם מן העבירות המיוחסות לו בכתב האישום.

המסגרת העובדתית

- נגד הנאשם הוגש כתב אישום המייחס לו עבירות של פגיעה בשמורת טבע בניגוד לסעיף 30(ד') בשילוב 57(ב) לחוק גנים לאומיים, שמורות טבע, אתרים לאומיים ואתרי הנצחה, התשנ"ח-1998 (להלן: החוק); בניגוד לתקנה 9 לתקנות גנים לאומיים ושמורות טבע (איסור פגיעה בערכי טבע מוגנים בעליהם) תשכ"ח-1968 (להלן: התקנות); איסור פגיעה בדגים בניגוד לתקנה 4(א) לתקנות בשילוב סעיף 57(ב) לחוק; איסור הכנסת חומר זר בניגוד לתקנה 10 לתקנות בשילוב סעיף 57(ב) לחוק.
- על פי עובדות כתב האישום, בזמן הרלוונטי לאירוע המתואר בו, היה הנאשם בעליה ומפעיל של מפעלה על ידי רב (להלן: האיכטה, או הספינה).

- כתב האישום מציין כי בתאריך 8.10.2017, משעה מסוימת ועד לשעה 13:30 לערך, בתחום שמורת הטבע בים הדרומי באילת, עסק קטין (להלן: הקטין), שהיה באחריותו ופיקוחו של הנאשם - וסייע לו בפעולות האיכטה, בדיוג באמצעות חוט דיג ופיתיון עוף, אותם השליך לים.
- על פי כתב האישום, במעשיו אפשר הנאשם דיג בשמורה, פגיעה בה, והכנסת חומר זר לתונה.
- תיק זה הועבר אלי במסגרת השינוי הארגוני בבית המשפט, לאחר שהתקיימו בו מספר דיונים בפני מותב אחר, ואף נמסרה כפירה מצידו של הנאשם. בתשובתו לכתב האישום טען הנאשם כי מדובר בעבירה שלא הוא עצמו ביצע. לדבריו הנאשם, הקטין הוא שביצע את העבירות המיוחסות לנאשם בכתב האישום, והוא אף נדון על כך בבית המשפט לנזר. הנאשם טען שלא היה מודע למעשיו של הקטין, שהועסק על ידו, ולפיקר איננו נושא באחריות בגינם.
- בדיון שהתקיים בפני במועד 27.2.2022, לאור המחלוקת המצומצמת בין הצדדים, הגיעו הצדדים להסכמה לפיה חומר הראיות יוגש במלואו לבית המשפט במסגרת פרשת התביעה, והנאשם יעיד במסגרת פרשת ההגנה. לאחר מכן הצדדים יסיימו.
- ביום 28.4.22 התקיימו ההוכחות בתיק; התביעה הגישה מוצגים מוסכמים אשר סומנו ת/1 עד ת/14. מטעם ההגנה העיד הנאשם.
- בהמשך, ולבקשתם, הגישו הצדדים סיכומיהם בכתב.

סיכומי הצדדים

- המאשימה בסיכומיה עתרה להרשעתו של הנאשם בעבירות המיוחסות לו בכתב האישום. המאשימה ציינה כי מרבית העובדות המנויות בכתב האישום אינן נשנויות במחלוקת, וטענתו היחידה של הנאשם היא כי הוא איננו נושא באחריות הפלילית למעשיו של הקטין.
- המאשימה הפנתה בעניין זה לחקירתו של הנאשם - ת/3, במסגרתה "הודה", בתשובה לשאלת החוקר, כי הוא האחראי על כך שהקטין התנהג כפי שהתנהג, באירוע המתואר בכתב האישום. המאשימה טענה כי אין המדובר בקטין שהיה נוסע אקראי בספינה, אלא מי שהיה נתון תחת אחריותו של הנאשם, אשר הטיסו במשך מספר שנים בספינה. עוד ציינה המאשימה, כי על הספינה היה ציוד דיג רב, ואלו פגוע מכספים בדיג מספיתו. לשטת המאשימה, לא הקדיש המאשיר להבהיר לקטין "מה מותר ומה אסור במסגרת זאת של דיג" והוא לא טרח, במועד הרלוונטי לכתב האישום, לתדרך את הקטין טרם היציאה לים. המאשימה הטעימה כי הנאשם פנה לקטין בעניין זה, רק לאחר שכבר בוצעו העבירות.
- המאשימה הגדשה כי "לא אחת הורשעו בעבר נאשמים בשל פעולות שביצעו אחרים, וזאת מכת תפקידים או מעורבותם בביצוע המעשים". כחיוקן לטענה זו הפנתה המאשימה לפסק דין שניתן בעניין ת"פ (אי') 15-13283-03-15 **מדינת ישראל נ' חברת קו צינור אילת אשקלון בע"מ ואח'** (30.1.2020), ופסקה הדין בערעור שחזר ואישר את קביעותיו של בית משפט השלום - ע"פ (ב"ש) 59386-08-20 **חברת קו צינור אילת אשקלון בע"מ ואח' נ' מדינת ישראל** (12.1.2021) (להלן: פרשת קצא"א).
- לסיכום דבריה טענה המאשימה: "דין הנאשם בתיק זה- שהספינה היא ספינה שלו, והפגוע הוא קטין שבאחריותו המלאה (קטין הנוהג ללכת עמו לדוג, זה המשחרר חכות מהספינו) והוא אשר כשל במתן הדרכה מתאימה ופיקוחו על הפגוע - דין חברת קצא"א ששכלה השמורה על ערכי הטבע בשטח שבאחריותו, גם אם הפגוע הוא גורם אחר עמו התקשרה חוזית".
- ההגנה מצידה, חזרה בסיכומיה על טיעונה לפיהם אין מחלוקת על מעשיו של הקטין, כמתואר בכתב האישום, וכן הסכימה שהם מגדלים עבירה על החוק והתקנות. עם זאת, לשטת ההגנה, לא קיים ביסוס משפטי המאפשר להרשיע את הנאשם בגין אותם מעשים.

- ההגנה הפנתה להוראות החוק תוך הדגשה כי לא ציינה בהם חובה הקיימת לנאשם זה, או למצער עבירה של אי הדרכה להימנע מביצוע העבירות שביצע הקטין בספינה. באין הוראה מפורשת וברורה בדיון, כך טוען על ידי ההגנה, אין להטיל על הנאשם אחריות פלילית בגין מעשיו של האחר.
- ההגנה הוסיפה וטענה, כי המאשימה לא עמדה בטל ההוכחה ככל שהדבר נוגע ל"פגיעה" המצוינת בסעיף 30(ד) לחוק - בוודאי כשהמאשימה מייחסת לנאשם אחריות בשל מחדל.
- ההגנה ביקשה לאבחן את הפסיקה שהוגשה מטעם המאשימה מהמקרה שלפנינו; לטענתה, כפי שפסקה שהוגשה דובר בכתב אישום שהוגש נגד בעלי תפקידים שישומו את ההתקשרות עם הגורמים אשר ביצעו את הפגיעה בשמורת הטבע, ואין הדבר דומה כלל לנסיבותיו של התיק דנא.

- לשטת ההגנה, יש להחיל על מקרה זה טענת הגנה מן הצדק, לאור העובדה כי הפקחים פעלו ארוכות על מנת לתעד את העבירות שבוצעו, תחת מילוי חובתם למנוע את הפגיעה עצמה.
- כן נטענו טענות לנקיטת יחס מפלה לרעה כנגד הנאשם, המוואשם באחריות למעשיו של הקטין, תוך התעלמות מאחריותו של אמו של הקטין , אשר ביקשה כי יעבוד על האיכטה והביאה אותו לשם כך.

דין והכרעה

- במחלוקת שבפנינו אין חולק כי הקטין, אשר הועסק על ידי הנאשם ביאכטה, אכן ביצע את המעשים המהווים עבירות, אותן מייחסת המאשימה לנאשם בכתב האישום. המחלוקת בין הצדדים נסובה בעיקר באשר לשאלת אחריותו של הנאשם בגין מעשיו האסורים של הקטין.
- המאשימה סבורה, כאמור, כי נוכח מעמדו של הנאשם, כמי שהטיס את הקטין ביאכטה, והיה אחראי על הנעשה בה, היה שרו נושא באחריות למעשיו של האחרון. עוד מייחסת המאשימה אחריות לנאשם בשל כך שלא תדרך את הקטין עובר להפלגה להימנע מביצוע דיג במהלכה.
- סעיף 1 לחוק העונשין תשל"ז-1977 קובע כי "אין עבירה ואין עונש עליה אלא אם נקבעו בחוק או על פי".
- ענין בחוק גנים לאומיים, שמורות טבע, אתרים לאומיים ואתרי הנצחה, והתקנות שהותקנו לפיו, העלה כי אין כל הוראה הקובעת אחריותו של מעביד, או בעל ספינה, לעבירות המבוצעות על ידי עובדו.
- כן גם, אין הוראת חוק המחייבת הדרכתם של העובדים בדבר איסור הדיג לפני הפלגה.
- יודגש, כי במקרים בהם ביקש המחוקק להטיל אחריות שילוחית מכת מעמד מיוחד של נאשם כלפי אחר (הכפוף לו, למשל), צוין הדבר במפורש בחוק. כך לדוגמא, סעיף 4(ג) לחוק שמירת הנקיון "הזהיר" (להלן: חוק שמירת הנקיון) קובע:
- "אם כי פסולת השולכה מכלי שט, ואיום לענין סעיף 2 את בעל כלי השיט, קברניטו, מפעילו או האחראי לו, כאילו הוא השליך את הפסולת, זולת אם הוכיח שלא הוא עשה כן וכי המעשה נעשה שלא בידעתו והוא נקט את כל האמצעים הסבירים למנוע את ההשליכה ולגלות את זהותו של משליך הפסולת".
- במסגרת ע"פ (ת"א) 70104/99 **שלמה עזרה נ' מדינת ישראל** (12.10.1999), נדרש בית המשפט מחוזי לסוגיה דומה בה הורשע בבית משפט השלום מעביד - מנהל ומפעיל עסק של איסוף והובלת פסולת - בשל מעשיו של עובדו, נהג משאית, במקרה שם, נהג עבד במשאית עמוסה בגזם, ללא כיסוי, ותוצאה מכך התעופף גזם מן המשאית, בניגוד לחוק שמירת הנקיון. בית משפט השלום הרשיע את הנאשם (המערער) גם בגין מעשיו של עובדו, לפי חוק שמירת הנקיון.
- בית המשפט המחוזי קיבל את ערעורו של המערער, קבע כי יש לבטל את הרשעתו בעבירה לפי חוק שמירת הנקיון, ובין היתר קבע, ביחס לאחריותו של המערער כמעסיק, את הדברים הבאים: **"... הכלל הוא שאין אחריות שילוחית בפלילים וכל אדם נושא באחריות פלילית בשל התנהגותו שלו, אלא אם כן מצויה בעניין זה הוראה מפורשת בחוק, או קביעה מפורשת[1] - על דרך פרשנונה של עבירה משמית - בהלכה הפסוקה" (ההדגשה במקור - ת' ה') (קדמי, שם, עמ' 177).**

- מערב לכך, לא הצדדים, ולצער, גם בית משפט קמא - לא נתנו דעתם להוראת סעיף 1 לחוק העונשין (לאחר תיקון 39), לפיה 'אין עבירה ואין עונש עליה אלא אם כן נקבעו בחוק או על פי'.
- ספק בעניי איפוא, אם אפילו הגדרתה של העבירה נושא הדין על ידינו כעבירה על אחריות קפידה (או "מוחלטת") היתה מאפשרת קביעה, כי גם המעביד אחראי מכת אחריות שילוחית.

- קביעתו של בית משפט קמא, ' כי לבעל עסק... יש אחריות למעשי אי שמירת נקיון שעבר עובדו עפ"י חוק לשמירת הנקיון, בלי שאחריות כזו נקבעה בחוק, אינה מתיישבת איפוא, עם רצון המחוקק...".**

- המאשימה ביקשה, כאמור, לקבוע את אחריותו של הנאשם על מעשיו של הקטין כמעסיקו, בטענה כי "לא אחת הורשעו בעבר נאשמים בשל פעולות שביצעו אחרים, וזאת מכת תפקידים או מעורבותם בביצוע המעשים". כתמיכה לטיעונה הפנתה המאשימה לפסיקת בית המשפט במסגרת פרשת קצא"א במסגרתה הורשע מנהל מכלול מקומי של קצא"א בעבירות של פגיעה בערכי טבע מוגנים, נוכח פעולות של תביעה אחרת, שביצעה עבודות מיומ במקום.

- לא תצאת מקום להוואהו בין פרשת קצא"א לאירועים במקרה דנא. בפרשת קצא"א דובר עלאחריותו של קצא"א בעצם יצירת התקשרות הסכמית לביצוע העבודות, אשר לגביה קבע בית המשפט כי היא לידמה על הכנית **מושגת** פעולתה היתה להביא לפגיעה בערכי טבע ללא היתר. בפרשת קצא"א אף נקבעה אחריותו של קצא"א בין השאר מכת הוראות חיוקן **שכן** קובעות את אחריות הפלילית של האחיד.

- בית המשפט המחוזי, אשר נדרש לעניין זה בפרשת קצא"א, קבע:
- "למעשה קצאא **היא המבצעת** של העבודות באמצעות מרינה, קצאא היא המחזיקה במקום, היא זו שביקשה ממרינה לבצע את העבודות, והיא זו שהעבודות בוצעו עברה".
- לעומת זאת, ולהבדיל מפרשת קצא"א, במקרה דנן, לא נטען כי הקטין ביצע את הדיג "עבור" הנאשם, לאחר סיכום עימו, תכנית "משותפת" או חלילה ביוזמתו של הנאשם. המאשימה סברה שהנאשם כשל בכך שלא תדרך מראש את הקטין לכלי ביצוע פעולות של דיג, ואין לזמור מכך נכ מסקנה לגבי אחריותו של הנאשם לפעולותיו היוזמות של הקטין.
- אכן, נקבע בעבר בפסיקה כי מעביד עולל להיות אחראי כמסויי ביצוע עבירות מצד עובדו, וזאת רק אם **ידע** כי העובד עובר את חובתו. **ולא מנע זאת** - ראה לעניין זה ע"פ 17/115/07 **נ' מדינת ישראל**, (19.6.1978) (להלן: ענין לב); שם היה מדובר על מנהל חברה שהיו **מודעים** לעבירות רבות שבוצעו בשטחיות על ידי עובדי החברה, במהלך ביצוע עבודתם עבור החברה ותחת שליטתם, ובית המשפט העליון החליט להרשיעם בסיוע לעבירה. כך קבע בית המשפט העליון: **"המושג שהמנהלים ידעו על זיוף תעודות-שקילה וצירופן לחומר השוטר ולא נקטו אמצע למנוע זאת, חרף חובתם וסמכותם לישוט, כי יש לראותם כאחראים על דבר הפיגוע**. בשתיקתם עודדו את מעשה היוץ ואפשרו את הכנסתם למשרד 'רמדו' כחלק בלתי-נפרד מהתעודות התקינות. לכן, יש לדעתו להרשיע את המנהלים ואת 'רמדו' ביוף 31 תעודות-שקילה ובהפצתן של תעודות אלה ביוזמתו הן מיוזמתו".
- במקרה כאן, מעבר לכך שהתביעה כלל לא ביקשה לראות בגנאשם כמסויי לקטין, ולא ביקשה להסתמך על פסק הדין בעניין לב, הראיות שהוגשו מטעמה הוכיחו שקיים לכל הפחות ספק בדבר ידיעתו של הנאשם, בזמן אמת, כי הקטין ביצע פעולות של דיג בשמורה, במהלך ההפלגה המתוארת בכתב האישום.
 - במסמך ת/2, עודת הפקח אורי שקד, הוא כתב כי "בני (ימין) (הנאשם - ג.א.) החל לדבר במקום החשוד, וטען שהוא קטין שנמצא באחריותו בהפלגה ושהוא לא היה מודע לנושא הדיג בשמורה על ידי החשוד".

- עדותו של הנאשם באזרה, מסמך ת/3, הוא העיד: "... רק שהגענו לענינה בבסיסה שראיתי אותם נותנים אוכל אר ביקשתי להפסיק ואמרתי להם שאסור להאכיל את הדגים" ובהמשך נשאל: "אולי תוכל להסביר לי מדוע אורי (הקטין - ג.א.) ביצע את מה שביצע בדופן המזרחית של הספינה שפחות נראית לעין הציבור המתבונן מהחוץ?"
- על כך השיב הנאשם: " אני לא שמתי לב ששמתי לב צעקתי עליהם היה מאוחר מדי".

- ומערב לכך, ואכן העיקר, במקירתו של הקטין באזרה ת/4, אשר הוגשה בהסכמה, כאמור , הוא נשאל: " האם בני מסכים לך להאכיל דגים?

ה: הוא צעק עלי שהאכלתי את הדגים"

ש: מה הוא אמר?

ת: אמר לי אסור לזרוק אוכל למים."

ובהמשך,

"ש: מדוע לדעתך אמר לך בני לקפק (את החוט ששימש לדיג - ג.א.)?

ת: כי אסור לדוג שם".

- מן הראיות שהוגשו מטעם המאשימה עולה מסקנה חד משמעית והיא כי הנאשם לא היה מודע לפעילותו של הקטין בזמן אמת, ולכל הפחות קיים ספק ביחס לעובדה זו; כן הוכח שכאשר הבחין הנאשם בקטין כשהוא משליך אוכל לדגים, הוא נף בו, ודרש ממנו להפסיק את מעשיו.

- למעלה מן הצורך איער כי ענין בעדותו של הנאשם, שנבנתה תחת אזרה, מעלה כי הנאשם "טל אחריות" על מעשיו של הקטין בזמן אמת. הנאשם נשאל "האם אתה המבוגר האחראי על אורי בהפלגה?, והשיב:

"כן אין אחראי ואני אחראי על זה שהוא התנהג איך שהוא התנהג". בעדותו בבית המשפט ניכר היה כי הנאשם מצמצם אחריותו.

"כ"כ המאשימה" "נאחז" באמירתו של הנאשם ככזו אשר מלמדת כי יש להרשיעו בגין מעשיו של הקטין.

- איני מקבל טענה זו. הנאשם, בעת שנחקר במשטרה, ראה עצמו כמי שאחראי על הקטין ומעשיו, אולם מובן מאליו שאין כל קשר בין אמירתו זו של הנאשם (אשר יש בה פאן מוסרי ערכי), לבין הרשעתו של הנאשם בעבירה אשר אין לייחס לו מילא.

- משמעותי כי יש מקום לזכות את הנאשם בהעדר אחריות פלילית, לא מצאתי להידרש לטענות הנוספות שעלו מצד ההגנה, שחלקן, על פניהן, אינן רלוונטיות כלל.

- סוף דבר, אני מורה על זיכוי של הנאשם מהעבירות המיוחסות לו.

עמוד 2

ניתנה היום, כ"א תמוז תשפ"ב, 20 יולי 2022, במעמד הצדדים

[1] כל ההדגשות במסמך זה שלי - ג.א.